

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

28. De Appellationibus, Recusationibus, & Relationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

tur, postque duos menses solutioni desti-
natos debitò non solutò distrahan-
tur, & si emptiorem non invenerint, eà
quantitate, quæ debetur, addican-
tur. l. 4. §. 3. d. l. 15. §. 2. 3. & 4. ff. de Re judic. l. 2. l. 3. C. de
Usur. rei judic.

§. X.

§. 9. *Contraria* sunt modi, quibus senten-
tia impugnatur. Potest autem impugnari
ex duplici capite, nempe ex capite iniqui-
tatis, vel nullitatis. Et verò multum
interest, an sententia à Judice non rectè
lata iniqua tantum sit vel omninò nulla?
quoniam si tantum iniqua, vel injusta
sit, suppediit remedium appellationis,
quæ nisi intra 10. dies interponatur, sen-
tentia transibit in rem judicatam, & man-
dabitur executioni, non secus, ac si ju-
stissima foret juxta c. cum inter 13. h. t.
Sin autem nulla, & de jure invalida sit,
non transit in rem judicatam, sed per 30.
annos de nullitate agi poterit. Neque
opus erit adire Judicem superiorem, sed
ipse Judex primæ instantiæ talem senten-
tiam retractare poterit: quia nondum est
officio functus, eò ipsò, quòd sententia,
quam tulit, nulla sit, & per consequens
nullam in jure effectum habeat, sicque nec
faciat officium Judicis expirare juxta l. 1.
C. de Sentent. & interloc. Aliud est, si
sententia solum injusta sit: eo quippe calu-
miam Judex verè sententiam tulerit, desinit
esse Judex: quia ut diximus, functus est
officio, sive bene, sive male per d. l.

Judex. 55. ff. de Re judic.

TITULUS XXVIII.

De Appellationibus, Re- cusationibus, & Re- lationibus.

ATque hæc de primo judicio. Sequi-
tur secundum, sive appellationis; cum
qua parificatur *Recusatio*, & *Relatio*; quæ
idcirco *hoc tit.* conjunguntur.

Pars I.

De Appellationibus.

SUMMARIA.

1. Appellationis homonymia. 2. desinitio. 3. 4.
& divisio.
5. 6. 7. Quo jure. 8. usque. 17. quibus. 17. usque
23. à quo Judice. 23. usque 26. ad quem Judi-
ceme 26. usque 37. In quibus causis appellatio in-
terponi possit?
37. usque 43. proponitur Appellationis ordo. 43.
usque 48. tempus. 48. 49. & modus.
50. Appellationis finis. 51. usque 55. Effectus. 55.
Ejusdem remedia affinia.

§. I.

Appellationis vocabulum variè tam à
Grammaticis, quam Jurisconsultis usur-
patum legimus. Omissis illis, his ap-
pellare modò est, familiariter aliquem
de debito compellare. l. 16. §. fin. ff. de
Fidejussorib. Aliquando blandâ oratione
pudicitiam attentare. l. 15. §. 15. & §. 20.
ff. de Injur. Sæpe Judicis officium implo-
rare. l. 1. §. 1. ff. Ex quib. caus. major.
Sæpissimè à gravamine Judicis inferioris
ad superiorem provocare. t. t. X. in 6. in
Clem. ff. & C. h. t. Scacc. de Appellat.
g. 1. Quæ significatio nostro potissimum
instituto servit.

§. II.

Desinitur appellatio, quòd sit à Judi-
ce inferiore ad Superiorem ratione sen-
tentia vel gravaminis gradatim ritèque

O o o 2

fa

facta provocatio. Colligitur ex *l. 1. §. 86. ff. h. t.*

§. III.

3 *Dividitur* appellatio I. in judicialem, & extrajudicialem, quæ divisio fundatur in *l. 1. §. 2. & 3. ff. Quomodo appell. c. 1. & 8. h. t. in 6. Clem. 3. Eod.* Judicialis est, quæ fit ab actu judiciali, puta à sententia definitiva, vel interlocutoria, scilicet in iis casibus, in quibus ab interlocutoria jure appellare licet. Extrajudicialis ea dicitur, quæ ab actu, aut decreto extrajudiciali interponitur, quoties quis gravatur, vel gravamen sibi inferendum esse suspicatur; ut quando quis ini- que captus, aut incarceratus est. Zoëf. *ad ff. h. t. n. 2.* vel si fiat appellatio contra electiones, collationes, & provisiones. *c. 23. h. t. c. 8. Eod. in 6.* Et hæc extrajudicialis appellatio propriè appellatio non est, sed provocatio ad causam dici solet: quia pertinet ad causam inchoandam. *c. 5. h. t.* ideoque in rescriptis, ac materia præsertim odiosa nomine appellationis non continetur. Scaccia *d. g. 1. n. 8.*

4 II. *Dividitur* in appellationem frivola, seu frustratoriam, & injustam, seu legitimam. Appellatio frivola est, quæ tantum interponitur morandæ solutionis, vel suspendendi judicii causâ. *l. tutor. ff. de Usur.* & propterea repellenda est. *l. si rem alienam. §. solutam autem. ff. de Pignorat. act. c. cum appellationib. h. t. in 6.* Justa ac legitima est; quæ ad excutiendum gravamen adhibetur, & ideo huic deferendum est. *c. 11. Eod.*

§. IV.

5 *Causa efficiens* Appellationis est vel remota, vel proxima.

Remota est Jus. Sed quale: num naturale, an positivum?

Panormit. *in rubr. h. t. n. 6. Treub. vol. 2. diff. 33. th. 1.* & alii appellationis originem à jure naturali cient: quia sapit quandam defensionem, quæ juris naturalis est. *l. ne vim. 3. ff. de F. & F. l. 4. §. qui cum aliter. ff. Ad leg. Aquil. Clem. pastoralis. §. ceterum de Sent. & re judic.* Et certè non alia ex ratione, quam quia appellatio defensio est, excommunicatis, etsi ut actores in judicio comparuissent, appellare permistum est in *c. 5. 8. 10. 11. & ult. de Except.* Unde etiam Gail. *1. observ. 135. n. 12. Myning. cent. 1. observ. 14.* & Roland. à Valle *vol. 1. consil. 29.* deducunt, statuto, aut lege municipali appellationem quidem restringi, sed non in totum tolli posse. Quatenus verò appellationi certa forma data, scilicet ut fatalia exactè oblerventur, appelleturque vel vivâ voce, vel in scriptis, juris civilibus esse, dubitare non sinunt text. in *l. 2. §. exactis. 16. ff. de Orig. jur. & l. un. C. de Sent. Præf. prætor.*

Econtra Covarr. *Pract. quest. c. 23. & Pinell. in rubr. C. de Rescind. vend. l. p. n. 22.* appellationem esse defensionem, sed non juris naturalis, imò juris positivi sustinent: tum quia jus appellandi pactò remitti potest. *l. fin. §. fin. C. de Tempori. appell.* tum quia appellatio per Principem impediri solet: frequens namque est, causas committi, ac delegari cum clausula: *appellatione remota. c. 1. de Rescript. c. 25. 28. & 47. de Offic. deleg. c. 41. 53. & 59. h. t. l. 1. §. interdum ff. A quib. appell.* Quæ, si appellatio juris naturalis esset, fieri non possent: quæ enim juris naturalis sunt, firma, & immutabilia semper persistunt. *d. Clem. pastoralis. §. ceterum, de Sent. & re judic. §. 11. In fin. de F. N. G. & C.*

7 In hoc diffidio præfero sententiam mediam; videlicet quod licet appellatio sit est defensio oppressorum, jure naturali nitatur, non tamen omnino juris naturalis sit, & semper, sed tunc solum, cum perpensis negotii circumstantiis necessaria est ad justitiam administrandam, atque jus suum consequendum: neque tunc lege, aut rescripto Principis tolli poterit, ut docet Fragos. *de Regim. Reip. Christiana p. 1. l. 8. disp. 24. §. 12. n. 213.* Eckolt. *ad ff. h. t. §. 3.* in aliis vero casibus poterit per Principem tolli, nec ex eo defensio jure naturali introducta sublata dici potest, quandoquidem si per clausulam: *appellatione remotà*; appellatio inhibetur, non omnis defensio denegatur; sed modus defensionis à lege humana inductus restringitur, & limitatur; poterit enim gravatus non obstante hac clausulâ adire superiorem per viam querelæ. *c. consultationi h. t. in 6.* vel per supplicationem. *l. un. C. de Sentent. præf. prator.* vel per viam recusationis. Covarr. *Pract. quæst. c. 23. n. 6.* Fragos. *d. §. 12. n. 218.* Taceo, quod, si sententia manifestam contineat iniquitatem, aut ex dolo prolata sit, appellatio non censetur denegata juxta *c. inter 9. de Sent. & re judic. c. ex conquestione 19. & ibi Gloss. de Restit. spoliat.*

8 *Causa efficiens proxima* appellationis est appellans. Licet autem regulariter cuilibet appellare, qui per iniquitatem, vel imperitiam Judicis inferioris gravatus est. *l. 1. ff. h. t. l. 20. l. 30. C. Eod. l. 3. ff. Rem. ratam hab. c. oppressus. c. ideo & passim causâ 2. q. 6.* Rosbach *in prax civ. dit. 73. n. 10.* Ratio est: quia appellatio defensionem continet, quam natura omnibus æquam indulgit. Hinc

9 I. Appellare potest etiam excommu-

nicatus, sive reus sit, sive actor: ex generali regula, quâ cavetur, excommunicatis in judicio omnem defensionem, & per consequens appellationem concedi. *c. 5. 8. 10. & 11. de Except.* Quod verum est, quando appellat judicialiter, non item si appellat extrajudicialiter: quia appellatio extrajudicialis habet speciem conventionis, & actio potius est, quàm appellatio, indèque provocatio ad causam dicitur *d. c. 5.* & ita sicut excommunicatus non potest agendo alium convenire, & ad judicium provocare. *c. 7. de Judiciis.* ita nec extrajudicialiter appellare poterit. Gonzal. *in d. c. 5. de Except.*

II. Nec Judex, qui tulit sententiam, appellare prohibetur, si contingat, eundem condemnato succedere. Gloss. *in l. 1. ff. de Except. rei vend. & trad. Zoël. ad ff. h. t. num. 7.* Neque est, quod huic objiciatur, non debere Judicem aspernari, idem sibi jus dici, quod ipse aliis dixit. *l. 1. ff. Quod quisque juris.* Retorsio enim hæc procedit, quando dolo jus iniquum pronuntiavit. *l. 2. ff. Eod. & ibi Gloss. Zal. & DD. communiter.*

III. Appellare potest consors ejusdem litis, ita ut appellatio unius profit etiam aliis *c. 72. h. t. l. 10. §. fin. ff. Eod. l. 1. & 2. C. Si unus ex plurib.* Ratio est: quia licet res inter alios acta regulariter aliis nec noceat, nec profit. *l. sape ff. de Re judic. c. pen. h. t.* in causa tamen appellationis æquitas suggerit, ut omnibus profit, sicut etiam idem observatur in rescripto impetrato in causa communi. *l. 1. C. de Divers. rescript. d. l. 10. §. ult. ff. h. t.* Dummodo tamen consortes omnes unâ sententiâ, non separatim sint condemnati. *d. l. 10. in pr. & l. 17. in pr. ff. Eod.* & omnes communi jure utantur,

eur non verò unus speciali jure fruatur *l. un. C. Si in communi eademque causa.*

12 III. Appellare potest non tantum condemnatus, verum & non condemnatus, si ejus interfit, sententiam retractari. *l. 4. §. 2. ff. h. t.* Sic si hæredi scripto adjudicetur hæreditas, potest appellare legatarius: quia in consequentiam etiam de suo legato agitur. *l. 5. ff. Eod. venditor ratione sui interesse rectè provocat re ab emptore evicta: quia emptori esset regressus contra venditorem. d. l. 4. §. 3. ff. Eod.* Mulier ratione dotis à sententia contra maritum lata. *l. sape §. scientibus. ff. de Re judic.* Creditor ratione pignori alteri adjudicati, modò creditor ignoraverit causam agitari. *d. l. sape §. scientibus.* Et hoc procedit, etsi principalis non possit appellare à sua condemnatione: quia appellatione prohibita in aliqua causa, prohibitio extenditur ad principales personas, non autem ad tertium; atque ita quando à Principe delegatur causa appellatione remotà, tertio appellare licet. Bartol. in *l. 1. §. interdum. num. 4. §. quarto ff. Aquib. appell. non lic.* Covar. *Pract. qq. c. 15. n. 4. in fin. §. quarto.* & est textus notabilis in *c. super eo. 15. de Offic. deleg.* Imò tertio, cujus interest, competit appellatio, licet condemnatus principalis renuntiet appellationi, aut post sententiam se componat cum actore. Menoch. *de Adipise. poss. Remed. 4. q. 100. num. 847.*

13 V. Alieno nomine rectè appellat, imò tenetur Procuratore pro suo principali. *c. 14. & ibi Gloss. de Procuratorib. l. 9. C. h. t.* Conjunctus cum cautione de rato pro conjuncto. *l. 14. ff. Qui satisd. cog. l. 35. ff. de Procuratorib. l. 12. & 21. C. Eod.* veluti Pater pro Filio, & filius pro Patre. *l. 23. §. 2. ff. h. t. d. l. 35. ff.*

de Procuratorib. Frater pro fratre. *Secundia tr. de Appellat. q. 5. n. 62.* Maritus pro uxore *l. 21. C. de Procurat.* Uxor tamen pro Marito non appellat, nisi pro libertate mariti agatur. *l. 3. ff. de Lib. caus. Gail. 1. observ. 133.* Tutores, vel Curatores pro Pupillis, vel minoribus, ita ut teneantur etiam appellationem prosequi: *l. 27. ff. h. t.* Capitulum pro Episcopo, si agatur de præjudicio Ecclesie. *c. 13. de Majorit. & obed. & ibi. Panorm. num. 1.* Dominus pro subditis, sed sub distinctione tradita à Gail. *1. observ. 125.* Denique Jure Communi ex humanitatis ratione quilibet extraneus pro eo, qui ad supplicium ducitur, ita quidem ut etsi condemnatus reclamet, & ultrò ad supplicium festinet, tamen executio differri debeat. *l. 6. ff. h. t. l. 29. C. Eod. l. 6. C. de Episcop. aud.*

Hæc licet ita sint, & regulariter omnibus beneficium appellationis indultum sit; plures tamen exesse jussi sunt, à numero provocantium: ut

I. Is, qui appellandi beneficio voluntariè renuntiavit, vel expressè per pactum, aut judicalem professionem de non appellando. *l. 1. §. 3. ff. Aquib. appell. non lic. l. fin. §. fin. C. de Temporib. appellat.* vel tacitè, ut si appellans non petat Apostolos, aut appellationem non prosequatur intra tempus præscriptum. *c. 4. §. 5. & 6. h. t.* vel si condemnatus post appellationem litiget adhuc coram Judice à quo. *c. 20. de Offic. deleg.* vel petit dilationem ad solvendum judicatum, vel aliò modò acquievit *l. ad solutionem. C. de Re judic.*

II. Ad appellationem non admittitur, qui ex vera & mera contumacia convictus, & condemnatus est. *l. 23. §. ult. ff. h. t. l. 1. & 4. C. Quor. appell. non recip. No.*

Novell. 82. c. 5. Quod propriè accipien-
dum est de eo, qui contumax est in non
veniendo propter contemptam Judicis
jurisdictionem. per *l. ult. §. jussus. ff. hoc
tit. l. 53. §. 1. ff. de Re judic.*, secus si
contumax fuerit in non restituendo, in non
exhibendo, vel in non jurando de calum-
nia &c. quia tunc appellat. *l. ult. §. jussus
ff. h. t.* quia hic videtur tantum diffide-
re juri suo, non verò judicem contemne-
re. *Scacc. de Appellat. quest. 17. limit. 3.
num. 16.*

16 III. Ab appellatione excluditur spon-
te confessus in judicio. *l. 2. C. Quor. ap-
pell. non recip.* quæ lex duo copulative re-
quirere videtur, scilicet ut confessus, &
argumentis testibusque convictus sit; quod
in criminibus facile admitti potest, de qui-
bus loquitur *d. l. 2.* at in civilibus, quia
confessio inducit notorium. *c. 7. junctò c.
ult. de Cohabit. Cleric. & mul. c. cum olim.
24. in fin. ubi Gloss. de V. S.* & in noto-
riis non recipitur appellatio. *cap. 14. h. t.*
Forfan id negari potest, utcunque in alia
omnia nostri abeant; præsertim quia nul-
lo colore ad appellationis æquissimum
subsidiū decurrere poterit, cum hoc
iniquitatem judicantium corrigat; quo-
modo verò iniquitatis eum Judicem arguet
qui sui oris testimonium sequitur? Nisi
forfan errore lapsus confessus sit; quo ca-
su suam imperitiā corrigere ipsi ex natu-
ta appellationis concedendum est. per *l. 1.
ff. hoc tit. Panorm. in c. 61. V. porro n. 5.
Ead.*

§. V.

17 Subjectum Appellationis constituit par-
tim Judex à quo, partim Judex, qui, seu
ad quem appellatur.

Circa Judicem à quo regula traditur,
quòd ab omni Judice tam ordinario,
quam delegato appellare liceat: nec

enim Judicem oportet injuriam sibi fieri
existimare, eò quòd litigator ad provo-
cationis auxilium convolarit. *l. 20. C. h. t.*
nec ad ignominiam Judicis spectat, si ei
lege permittente canonicè inhibeatur, ta-
meti aliàs appellatione interposita non ef-
set quidquam attentaturus. *Gail. I. observ.
144. n. 5.*

Fallit tamen hæc regula I. in Principe. 18
& quidem, ut infit Jctus in *l. 1. §. 1. ff.
A quib. appell. non lic. stultum est illud ad-
monere, à Principe appellare fas non esse,
cum ipse sit, qui provocatur.* Nominè
Principis autem hic, uti aliàs in jure, tan-
tùm venit summus Princeps, qui supe-
riorem non recognoscit, qualis in Spiri-
tualibus est S. Pontifex, in temporalibus
Imperator, & Reges illi, qui Romani Im-
perii Vasalli, aut membra non sunt.

Fallit II. In Supremis Principum Con- 19
siliis & Consistoriis; ut quorum senten-
tiæ nomine & autoritate ipsius Principis
promulgantur. *Vallens. §. 3. n. 3. h. t.
Zoëf. ad ff. à quibus appell. non licet. n. 10.*
Hinc appellatio non admittitur à Ca-
mera Imperali, aut Imperiali Consilio
Aulico.

Fallit III. In Præfectis Prætorio juxta 20
*l. un. C. de Senient. Præf. Prætor. l. 19.
l. 30. l. 35. C. h. t. Novell. 82. c. 12.* In
quorum locum & privilegium hodie luc-
cedere censentur Electores S. R. I. à quo-
rum proinde sententiis appellare non licet
*Aurea Bulla Caroli IV. sub tit. Von der
Chur- Fürsten Freyheiten. Gilhausen de
Appellat. n. 24.* Quò exemptionis privile-
giò ex judicio Camerae gaudent etiam
Archi. Duces Austriae, Duces Lotharin-
giae, & Burgundiae. *Mynsing. Cent. 5.
observ. 58. n. 1.*

Fallit IV. In Judicibus sive Commis- 21
sariis

sariis à Principe datis eâ lege, ut ab iis provocari non possit, sive, ut loquuntur, cum clausula: *appellatione remota*. quo modo tam Imperatorem, quàm S. Pontificem causas committere & delegare posse, ac solere, apparet ex l. 1. §. 4. ff. à quibus appell. non lic. c. 27. §. si verò. de Offic. deleg. qui textus quoque insinuant, neminem alium præter S. Principem hoc modo, *appellatione remota*, iudicem dare posse; adèd ut tametsi delegatus Papæ liberè possit causam alteri subdelegare, tamen, quando ipse iustus est *appellatione remota* de causa cognoscere, inultatenus possit cum simili clausula alteri causam subdelegare per text in d. c. 27. §. si verò.

22 *Fallit V.* In iudice, qui revocavit gravamen, quod fuerat comminatus, nisi aliunde sit suspectus. c. 60. h. t.

23 *Circa Iudicem qui*, sive ad quem appellatur pro regula sit, appellationem à iudice inferiore in eodem ordine, & foro fieri debere; idque meritò: quia Superioris est corrigere errorem inferioris, non e contra. c. 16. de Majorit. & obediens. Ex quo

24 *Deduces I.* Invalidam esse appellationem à Superiore ad inferiorem, vel à pari ad parem, vel ab eodem ad eundem: adèd ut tametsi aliquis per errorem ad inferiorem Iudicem, quem tamen esse superiorem putat, appellet v. g. à Vicario generali ad Præpositum, vel Archidiaconum, error nihilominus ei noceat, & sententia transeat in rem iudicatam, non aliter, ac si omnino in vocem appellationis non prorupisset per text. in l. 1. §. 3. ff. h. t.

25 *Deduces II.* Appellanti in eodem ordine, sive foro debere superiorem quærere, nec posse à iudice sæculari ad eundem Superiorem Ecclesiasticum, vel econ-

tra provocare. Unde de iure non tenet appellatio, si à iudice sæculari, qui non est de temporali iurisdictione Ecclesiæ, ad S. Pontificem appelletur. c. si duobus. 7. h. t. Multò minus tenebit, si ab Episcopo vel alio iudice Ecclesiastico ad Imperatorem appelletur. Quòd si tamen Episcopus, Abbas, vel alia persona Ecclesiastica temporalem iurisdictionem exerceat, & in causis sæcularibus sententiam ferat, eo casu ad Superiorem in temporalibus appellari consuevit: neque enim attenditur qualitas personæ iudicantis præcisè, an Clericus sit, vel Laicus, sed utrum quæ Clericus, sive Iudex Ecclesiasticus, an verò quæ Dominus temporalis sententiam tulerit. Quapropter Christophor. Prigl in *Manuali pract. de Appellat. Observat. 1. num. 4.* & eo teste praxis ipsa docet, à sententia lata in Consistorio Archi-Episcopali ad S. Pontificem, à sententiâ autem pronuntiatâ in Consilio Aulico ad Augustissimum Imperatorem appellandum esse, quamvis utraque ejusdem Celsissimi Principis, & Archi-Episcopi nomine, & autoritate sit promulgata.

§. VI.

Materia, seu Objectum Appellationis sunt causæ, quæ appellationem recipiunt. Recipiunt autem *regulariter* omnes tam majores, quàm minores. c. 11. h. t. l. 20. C. Eod. Qui igitur dicit, aliquo casu appellationi locum non esse, id ostendere debet, cum regula sit in contrarium. Scaccia. d. 9. 17. n. 4.

Dixi: *regulariter*: nam interdum contra est. Sic I. denegatur appellatio in notoriis: cum appellationis remedium non ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentiae inventum sit c. 14. c. 51. §. per v. h. t. c. 24. de V. S.

II. Non

II. Non licet tertio appellare ab una & eadem sententia sive definitiva, sive interlocutoria. *c. 65. h. t. l. un. C. Ne liceat in una ead. causa.* quia verisimile non est, Judices toties à recto tramite deviâsse, totiesque appellantem gravâsse. Hæc tamen dispositio non observatur in Camera Imperiali; ibi enim pro amplianda jurisdictione Imperii, & ne jurisdictio supremi Tribunalis eludatur, cum inferior Magistratus in suo territorio tres instantias facere possit, tertiæ, & quartæ recipiuntur appellationes. *Gail. 1. observ. 72. num. 3. Mysling. cent. Observ. 15.*

III. Si causa per juramentum voluntarium decidatur, is, qui juramentum detulit, non potest appellare. *l. generaliter C. de Reb. creditis.* Idem ob paritatem rationis dicendum videtur de referente, quod scilicet, si reo juramentum referente juret actor, non possit reus appellare: quidquid Cynus in *d. l. generaliter.* & alii apud Fachin. *l. 1. c. 25.* contradicant: quia non est ferendus ad appellationis veniens auxilium in his, quæ ipse facienda procuravit, & nimis absurdum est, parti, quæ hoc juramentum detulit (idem est, si retulit) propter hoc ipsum, quod Judex petitionem secutus est, superesse provocationem, ut loquitur Imperator in *d. l. generaliter §. 1. & 3.*

IV. Appellari non potest in judicio possessorio, aut certè appellatio non impedit effectum, sive executionem sententiæ. *l. un. C. Si de momentanea possess.* Quam tamen cum communi DD. intelligo juxta *rubricam* de judicio momentaneo; sive summarissimo, in quo absque tela judicii, nec plenis probationibus requisitis, sed solâ facti veritate inspectâ proceditur, ad eum finem potissimum, ne lite pendente partes ad arma veniant, quod propterea momen-

taneum indigitatur: quia non perpetuum præjudicium infert, sed momentaneum, quod non tantum in petitorio, sed & in possessorio ordinario reparari potest. In pleniore autem, sive ordinario possessorio, ubi damnum per injustam sententiam illatum, non facile amplius posset in petitorio reparari; ut quando agitur de possessione Sylvarum, juris venandi, piscandi, &c. ubi plerumque propter temporis antiquitatem instrumenta, testes, aliæ documenta, probandi proprietatem, vel dominium haberi non possunt, omnino appellationem concedendam censeo cum *Welenb. in Parat. de Appell. n. 8.* Quod de Jure Canonico minus dubium esse potest, cum secundum illud etiam pro causa minima, & à quocunque gravamine appellatio liberalissimè indulgeatur, juxta *d. c. 11. h. t. & c. 1. Eod. in 6.*

V. Non appellatur à sententia lata in 3° causa decimarum. *c. 26. de Decimis* cujus verba finalia sunt: *mandamus, quatenus omnes, qui ratione personarum, aut etiam prediorum decimas Ecclesiis, & Clericis exhibere tenentur, ad eas cum integritate reddendas appellatione remotâ compellas.*

VI. Jure Civili non admittitur appellatio 3° à sententia interlocutoria, nisi tale gravamen inferat, quod per appellationem à sententia definitiva amplius reparari non potest. *l. 7. C. Quorum appell. non recip. l. 36. C. h. t.* Et quamvis Jure Canonico olim licuerit, à quocunque gravamine, & sententia interlocutoria. *c. 1. de Dilat. c. 12. h. t.* hodie tamen etiam in foro Ecclesiastico Juris civilis dispositio servanda est: quia *Trid. Sess. 13. c. 1. & Sess. 24. c. 20. de Reform.* decernit, omnes causas ad forum Ecclesiasticum spectantes in prima instantia eorum Episcopo loci cognoscendas

das, nec appellationem admittendam esse, præterquam à sententia definitiva, vel definitiva vim habente, aut cujus gravamen per appellationem à definitiva reparari nequeat; quale gravamen secundum declarationes Cardinalium *d. c. 20. n. 6.* censetur incarceration, tortura, excommunicatio, aliæve pœnæ, quæ secum trahunt executionem.

32 VII. Appellatio non permittitur à sententia arbitri compromissarii, nempe à Partibus electi. *l. 1. C. de Recept. arbitr.* Secus est de sententia Arbitri juris, de quo ad præsens institutum ita statuitur in *c. 11. de Officio deleg. in 6. Ab arbitr. qui secundum formam juris, ut de proposita contra Judicem suspicionis causa recognoscant, vel qui, cum de revocatione ambigitur litterarum (quibus scilicet facta est causæ alicujus delegatio) Judicibus nequeuntibus in unam sententiam concordare, ad concertationem hujusmodi sapiendam à Partibus eliguntur, est, si gravaverunt, ad Sedem Apostolicam appellandum.*

33 VIII. Appellationi locus non est à correctione legitima Prælati, si videlicet correctio secundum regulam & Canones fiat. *c. 3. & 26. h. t.* Trident. *d. Sess. 13. de Reform. c. 1.* Interim si Prælati sive regularis, sive secularis modum, aut formam in corrigendo excedat, adeoque non secundum regulam, vel statuta Ecclesiastica, sed indiscretè subditos puniat, appellari posse, traditur in *c. 31. h. t. c. 13. de Offic. ordin.* Eò tamen observatò, ut in tali appellatione à correctione, sive extrajudicialiter, live in forma judicii facta, semper exprimat causa, dicendo v. g. appello, quia modus in corrigendo exceditur: regula, vel statuta nostra tam gravem pœnam non distant &c. cum enim jus resistat, appellationi à correctione & disciplina Ecclesiasti-

ca, nisi in certo casu, oportet illum casum exprimere, aliàs appellationi deferendum non erit. Innocent. & Panormit. in *d. c. 3. h. t.*

IV. In Germania ex inveterata consuetudine appellatio denegatur in causis criminalibus capitalibus in peynlichen Söchen/ die Leibs Straff auf sich tragen/ Gail. *1. observ. 1. n. 28.* Quam consuetudinem approbat etiam *Ordinat. Cam. p. 2. tit. 28. & R. I. de Anno 1530. §. item als allzeit 95.* Tamen de Jure communi vel maximè in causis criminalibus appellatio detur propter gravitatem, & irreparabilitatem damni. *l. 1. l. 6. §. 3. l. 14. l. 20. l. 29. C. h. t.* Exceptis criminalibus læsæ Majestatis, insignis lærocini, falsæ monetæ, raptus virginis, simoniæ, hæresis, &c. Mynsing. *l. cit. & prolixè Fragol. de Regim. Reip. Christi. p. 1. l. 8. disp. 24. §. 8.*

X. In *l. 244. ff. de V. S.* habetur appellari non posse à pœna, bene verò à multa pecuniaria. Unde harum distinctio in hoc notanda venit, quòd multa sit pœna duntaxat pecuniaria, cum econtra pœna simpliciter dicta importet etiam pœnas corporales, à quibus appellare non licet, quatenus sunt taxatæ, ac Judicibus præscriptæ. Aliud est in multa pecuniaria, à qua datur appellatio, nisi subrogata sit in locum pœnæ corporalis; ut Mynsing. *cent. 3. observat. 43.* docet. Quòd si Judex multam à lege taxatam excedat, tunc opus haud est appellatione, cum sententia sit ipso jure nulla. *l. 5. C. Quando provoc. non est necesse.*

XI. Non rectè appellatur ab executione sententiæ, postquam hæc transivit in rem judicatam. *l. 4. ff. h. t. l. 5. C. Quor. appellat. non recip.* quia si condemnatus habet causam provocandi, debuisse tempèstive provocare, priusquam sententia transivit in rem judicatam: per executionem enim

non inferitur novum gravamen, cum condemnatus non possit injustè gravari per executionem sententiæ, si per ipsam sententiam gravatus non est. Excipitur casus, si forte executor modum excedat, veluti si executionem inciperet in bonis immobilibus casu, quo adsunt mobilia, quæ eum minori damno condemnati distrahi possunt: vel si in causa, sive actione personali sententiam ante debitum tempus quatuor mensium executioni mandare vellet: hoc enim casu, & à tali executore modum excedente appellare posse, textus est in d. l. 5. C. Quorum appell. non recip. & c. 43. h. t.

§. VII.

37 Forma Appellationis consistit in tribus: nempe in ordine, tempore, & modo debito.

Quoad ordinem requiritur, ut appellatio fiat gradatim, nec sufficit ad superiorem appellasse, nisi ille sit immediatus superior Judicis primæ instantiæ. Itaque à sententia Abbatis ad Episcopum appellandum erit, nec potest immediatè ad Archi-Episcopum provocari. c. 66. de Appellat.

38 Sunt tamen aliquod fallentiæ, in quibus ad immediatum superiorem rectè appellatur. Ita l. in omnibus causis Ecclesiasticis, non tantum ab Archi-Episcopo, sed à quocunque Judice Ecclesiastico inferiore potest immediatè ad S. Pontificem appellari c. ideo. si quis vestrum, causa 2. q. 6. Hoc namque exigit eminentia Sedis Apostolicæ, ut ab ea omnes oppressi auxilium, & omnes iniuste damnati restitutionem sumant. In foro autem sæculari contrarium observatur, nec potest immediatè à quovis Judice ad Principem appellari, sed ordo & gradus appellationis indistinctè observandi sunt juxta l. 21. ff. h. t.

39 II. Ab Officiali, sive Vicario generali Episcopi non ad ipsum Episcopum, sed ad

Archi-Episcopum appellatur. c. Romana h. t. in 6. quia licet Episcopus absolutè loquendo sit superior immediatus sui Vicarii, apud quem ipse Vicarius ex delicto vel contractu proprio conveniri debet, in quantum tamen Vicarius vices Episcopi agit, & locò Ordinarii inter partes sententiam dicit, non est inferior Episcopo, sed quasi Episcopus, in cujus tribunali sedet, cujus etiam personam, & officium in iudicando representat. Si ergo liceret appellare à tali Vicario ad Episcopum, esset appellatio ab eodem ad eundem, vel saltem ab eodem ad idem tribunal. Neque hoc novum aut insolidum est in Vicario, cum idem etiam videamus in foro sæculari contingere: sic enim & quidem propter eandem rationem à Consilio Principis non ad ipsum Principem, sed ad Superiorem, v. g. Imperatorem appellatur. Et universim ab eo, cui quis mandavit jurisdictionem suam, v. g. à Judicibus, aut Præfectis, quos Abbates, Nobiles, aliive territorium habentes tribunaliibus suis præficiunt, non ad ipsos mandantes, sed ad Superiorem illorum provocandum est, per l. 1. §. 1. ff. Quis, & à quo appell. Confer. quæ in lib. 1. de Offic. deleg. n. 31. diximus.

III. Pupilli, aliique fortunæ injuriâ miserabiles possunt à quovis inferiore Judice immediatè ad Principem appellare, vel recurrere. l. un. C. Quando Imperator inter pupillos &c. Berlich. p. 1. conclus. pract. 35. num. 80.

IV. Ex speciali privilegio hæc juris communis dispositio, & necessitas gradatim appellandi probabiliter remissa est Studiosis, quos Imperator in auth. habita. C. Ne filius pro parte. singulari beneficentiâ ab omni injuria defendere constituit, ita ut ipsi onus quibuscumque Judicibus mediis ad ipsam Imperatoriam Majestatem im-

- immediatè provocandi licentiam habeant teste Harprecht in *Process. tit. de Appellat. conclus. 74.* cum pluribus aliis *ibid.* citatis.
- 42 V. Confestim appellare licet ad Superiorem, si Judex medius palam deneget justitiam arg. *Novel. 117. c. 3.* vel apertè sit inhabilis, aut absit, tam citò non rediturus, vel alio impedimento diuturno distringatur. *Ordin. Cam. p. 2. tit. 29.* Ayer in *Process. histor. p. I. c. 4. n. 13.*
- 43 *Tempora* Appellationis dicuntur *fatalia*, eò quòd eorum prolapsio, veluti quædam mors, & interitus est appellationis. Ea verò quadruplicia sunt, de quibus singulis seorsim.
- 44 *Primum* est tempus interponendæ appellationis; quod olim in propria causa erat biduum, in aliena verò triduum. *l. 1. §. biduum & §. fin. ff. Quando appell. sit.* hodie de jure novissimo est 10. dierum. *auth. hodie C. h. t. c. 32. de Elect. c. concordationi. h. t. in 6.* Nec distinguitur inter appellationem ab interlocutoria, definitiva, aut extrajudiciali Mynsing. 3. *observ. 11.* Est autem decendum hoc regulariter continuum quoad progressum, adeò ut etiam currant dies feriati. *l. 1. C. de Feriis.* utile verò quoad initium, ut videlicet non currat ignoranti, veluti si contra eum, qui citra contumaciam absens fuit, sententia lata proponatur: huic enim decem illi dies à tempore demum scientiæ currere incipiunt. *d. l. 1. §. ult. ff. Quando appell. l. 3. C. Quomodo, & quando Judex.*
- 45 *Secundum* fatale ad petendos dimissorios libellos spectat, qui Apostoli *Verweiss Brieffe* vulgò dicuntur, hique perhibentur varii generis; quando enim pars victrix provocationem admittit, conventionales; quando ad eum, qui appellatus, Judex causam dimittit, in specie dimissorios; cum verò is eidem planè non desert, re-

futatorii; si id in reverentiam tantùm & honorem superioris faciat, reverentiales; & quos Notarius dat, testimoniales, Interpretes vocitant. Rosbach. in *Praxi civili. tit. 74.* Sunt autem Apostoli petendi infra 30. dies à tempore sententiæ computandos. *l. 24. C. h. t.* Si tamen appellans sententiæ notitiam habuerit; alias à die scientiæ delabi incipient, quam opinionem crebrius receptam dicit Mynsing. 4. *observ. 36.* Scacc. *tr. de Appell. q. 13. art. 9. n. 83.* petendique instanter, instantius, instantissimè: *Zum ersten / andern / und dritten / fleissig / fleissiger / und am allerfleissigsten.* Rosbach. *l. cit. n. 12.* In Camera tamen petitio Apostolorum non est de substantia appellationis, ejusque omissio eam non vitiat. *Ord. Cam. p. 2. tit. 30.* Gail. 1. *Observ. 139. in fin.*

Tertium fatale est tempus appellationis interpositæ præsentandæ, vel introducendæ coram Judice ad quem, quod Practici promiscuè nunc appellationis introducendæ, nunc generali notatione præsequendæ appellant. Mynsing. 1. *observ. 32. & 3. observ. 54. & 5. observ. 57.* Est autem hoc jure civili varium pro diversitate locorum, & Judicum. *l. 2. & 5. C. de Temporib. appell.* Jure Canonico verò Judici à quo planè est arbitrarium. *c. 4. h. t. ubi simpliciter statutum, ut interposita appellatione tempus assignetur ad eam præsequendam.* Quod tempus si appellans non observaverit, & consequenter Judici ad quem appellationem non præsentaverit, appellatio pro deserta habetur, & sententia executioni mandanda est. *c. 26. & 33. Eod.*

Quartum fatale est tempus præsequendæ appellationis, quod de jure tam Canonico, quam Civili annale, vel ex justa causa biennale. *c. 3. h. t. in 6. Clem. 3. Eod. auth.*

auth. ei, qui & l. ult. §. 4. C. de Temporib.

Appell. Tertius annus jure non datur, licet nonnunquam restitutionis beneficio lapsis fatalibus indulgeatur. arg. c. 8. h. r. & d. l. ult. §. 4. C. de Temporib. appell. Incipit autem & hoc tempus cursum suum à tempore interpositæ appellationis per d. Clem. 4. h. r. c. 12. de Rescript. l. 2. & 3. C. de Temporib. appell. Et hanc opinionem nullum habere contradictorem, asserit Scaccia g. 15, n. 162. Planè in Camera Imperiali propter multitudinem, & gravitatem causarum hæc peragenda, & finiendæ appellationis tempora non considerantur, sed causæ semel introductæ perpetuantur. Berlich. p. 1. conclus. pract. 35. num. 141.

48 *Modus appellandi ferre duplex est:*

Primus: vivâ voce, sive stante pede, ut ajunt; qui modus appellandi solummodo locum habet, quando à sententia definitiva, non verò quando ab interlocutoria, vel alio gravamine provocatur. c. 1. h. r. in 6. Imò etiam à definitiva non licet vivâ voce appellare, nisi id apud acta & in continentia fiat, id est, cum Judex adhuc pro tribunali sedet: nam postquam Judex semel surrexit, & ad prandium, vel alios actus impertinentes divertit, non potest amplius oretenus appellari, sed libellò appellatoriò opus est, l. 2. l. 5. §. fin. ff. h. r. Et hic modus appellandi satis expeditus est, neque enim necesse est, specificare causam gravaminis, neque etiam opus est, appellationi nomen suum proprium, Judicis, vel adversarii inserere, nec ulla alia verborum solennitas requiritur, sed satis est, si condemnatus dicat: *Appello*, saltem de Jure Civili per l. 2. ff. h. r.

49 *Alter modus appellandi, & communiter usitatus est per scripturam, sive libellum appellatoriò Judicis à quo porre-*

ctum; cujus forma contineat, & quis appellet, & à quo Judice, & adversus quem in qua causa, & ad quem superiorem appelletur. l. 1. §. ult. l. 3. in pr. ff. h. r. Wessend. ibid. n. 9. in fin. Cur autem appelletur, sive causa gravaminis necessariò non exprimitur, quando à sententia definitiva appellatur, bene autem quando appellatur ab interlocutoria, vel alio gravamine: ante sententiam definitivam enim non auditur appellans, si simpliciter ad Superiorem provocet: neque etiam satis est, si promittat, se sufficienter causas gravaminis superiori indicaturum, sed necesse est, ut coram ipso Judice inferiore causam gravaminis proponat, & quidem talem, quæ si foret probata, deberet legitima reputari. c. 59. h. r. Quin neque satis est, oretenus causam gravaminis Judici à quo significasse, sed sicut appellatio ab interlocutoria necessariò in scripto faciendâ est, ita etiam causam gravaminis in illa scriptura assignare, & exprimere oportet, alioquin si appellator hæc non observet, reputabitur non appellans, & ad priorem Judicem remittetur, in expensis legitimis condemnandus c. 1. h. r. in 6. Quòd si in aliis, quæ in libello appellatoriò desideravimus, peccetur, puta si nomen adversarii non exprimatur; non statim appellatio nulla, neque sententia in rem judicatam transisse censenda est, modò ex scriptura constet, revera in præsentis causa ad competentem superiorem Judicem appellatum esse, ut text. in l. 3. ff. h. r. & notat Hostiens. in Summa eod. tit. num. 7.

§. VIII.

Finis appellationis est, ut sententia injustè lata in melius reformetur, licet ipsò factò comperiatur, nonnunquam bene latas sententias per appellationem in pejus reformari, ut ait Ulpian. in l. 1. ff. h. r.

§. IX.

§1 *Effectus* præscriptionis sunt I. causam, in qua appellatur, cum suis accessoriis devolvit ad superiorem, eique potestatem, & jus tribuit in ea recognoscendi, & procedendi. *c. 55. h. t.* sic licet Archi-Episcopus non habeat jus & jurisdictionem in subditos suorum suffraganeorum, sed præcisè in ipsos Episcopos, nihilominus, quàm primùm ab Episcopo ad Archi-Episcopum tanquam immediatum ipsius superiorem appellatur: hòc ipsò quoque jurisdictionem in subditos Episcopi acquirit, & tanquam Judex ordinarius in illa causâ procedere potest. *c. 1. de Officio Ordin. in 6.* Neque tantùm potest priorem sententiam confirmare, aut infirmare, justam pronuntiare, aut injustam, sed, si videbitur, potest omnino novam concipere, vel si causâ plures articulos habeat, uno rejecto alterum confirmare, atque sic omni meliori modo priorem sententiam emendare arg: *s. Raynaldus de Testament.*

§2 II. Appellatio interposita sive illa à Judice superiore recepta, sive approbata sit, sive non, Judicis à quo officium, & jurisdictionem suspendit, nec ab eo ulterius in causâ procedi potest. *l. 1. ff. Nil innovari appell. interpos.* & si quid Judex appellatione non attentâ, attentet, vel ulterius in causâ procedat, id ante omnia per Judicem superiorem revocari, & rescindi debet. Amplius: etiam ea, quæ ante appellationem interpositam, sed tamen intra 10. dies, quibus appellari poterat, à Judice primæ instantiæ innovata fuerunt, penitus rescindenda sunt. *c. 7. de Appell. in 6.* Sed tamen inficias non ierim, hunc effectum suspensivum appellationis non semper obtinere. Ita enim primò in iis casibus, quibus à jure prohibetur appellatio, si appellatio, sit manifestè frivola, ac propterea non nisi

Apostoli refutatorii concessi, potest Judex ad ulteriora in causâ, vel etiam ad executionem sententiæ procedere. *c. 5. c. 7. h. t. in 6.* Secundo omnia, quæ pendente causâ principali à Judice innovari, & injungi poterant, illa etiam post appellationem fieri queunt, ideòque non obstante appellatione potest Judex à quo appellantem compellere ad præstandam cautionem. *l. 5. §. 1. ff. Ut legatorum, seu fideicomm. non teneatur.* & si appellans fiat suspectus de fuga, capi, & incarcerari poterit. Tertio singulariter de appellatione à sententia excommunicationis, vel aliarum censurarum statutum est in *c. 53. §. 1. h. t.* quòd effectum suspensivum non habeat, adeò ut non obstante tali appellatione Episcopus excommunicans excommunicatum publicè denuntiare, utque ab omnibus vitetur præcipere, imò etiam fructibus, & redditibus Ecclesiasticis eundem privare possit: quia excommunicatio secum trahit executionem, ut loquitur Pontifex in *d. c. 53.*

III. Appellatio reducit causam ad rem ipsius litis contestationis arg. *l. 13. §. ibi DD. C. de Procurat.* Quare quòd fieri non potest in prima instantia post litem contestatam, illud quoque non potest fieri in causâ appellationis, & sic exceptiones dilatoriæ ante litis contestationem opponende omissæ, in secunda instantia omitti non possunt. *d. l. 13.*

§. X.

Affinia appellationi sunt remedia, *Supplicatio* quæ ad retractandam sententiam intra biennium offertur, contra quam nulla appellatio propter Judicis excellentiam recipitur *l. si quis & auib. seq. C. de Precib. Imperatori Offer. Revisio actorum,* quæ est remedium extraordinarium, quo Revisores ad sententiam ejus Judicis, à quo appellari nequit, repetitâ diligenti actorum

rum inspectione, & consideratione in me-
 nus reformari implorantur. Strauch *Dis-*
serti. 27. *aphorism.* 28. *Reductio ad arbi-*
trium boni viri, quæ est à laudo Arbitra-
 toris ad Judicem competentem provocatio
 per l. 32. §. *cum quidem.* ff. de Recept. qui
 arbit. *Restitutio in integrum*, quæ datur
 Minoribus, Ecclesiis, & quandoque etiam
 Majoribus adversus quamlibet senten-
 tiam; de qua in lib. 1. tit. 41. *Extremodium*
nullitatis, quo sententia non tantum per
 10. dies, sed per 30. annos, & quidem co-
 ram eodem Judice impugnatur, ut in *pra-*
cedenti Tit. dictum.

Pars II.

De Recusationibus.

SUMMARI A.

56. Quid sit recusatio. 57. Et quo jure competat?
 58. Judicem quis recuset. 59. 60. Et qualis Judex
 recusari possit?

61. 62. 93. Quo modo proponenda sit recusatio?
 64. Recusationis finis. 65. Eiusdem effectus.

§. I.

56. *Definitur* recusatio, quod sit Judicis ex
 causa suspicionis, odii, vel amoris propo-
 sita declinatio. Colligitur ex c. *quod sus-*
specti. 15. *causa.* 3. q. 5. & ex c. *suspicionis.*
 39. de *Officio deleg.*

§. II.

57. *Causa efficiens* recusationis est vel remo-
 ta, vel proxima.

Remota est jus naturale: quia cum recu-
 satio respiciat recusantis defensionem, sal-
 tem hoc respectu à Jure naturali deriva-
 tur. c. *secundo.* 4. t. h. i. unde nec per Prin-
 cipem recusandi Judicis facultas tolli po-
 test. Natta ad *Clem. sepe de V. S. n.* 282.
 Quin verò recusatio quoad tempus, mo-
 dum, aliasque solennitates juris positivi
 sit, extra dubitationis aleam est.

58. *Proxima* est recusans: Potest autem Ju-

dicem recusare is, cui ille adversus, inimi-
 cus, & magis suspectus est, quam ut illi
 fortunas suas, & vitæ quodque condi-
 tionem credere debeat. arg. l. 16. C. de
Judicis.

§. III.

Obiectum reculationis est Judex recusa-
 tus. Certum autem est, Judicem delega-
 tum utroque Jure tam Canonico, quam
 Civili recusari posse, etsi ex Imperiali Nu-
 mine, vel alio Cæmine delegatus sit. c. *sus-*
spectionis. de *Officio deleg.* & l. *apertissimi.* C.
 de *Judicis.* Nisi Princeps expressè pro-
 hibuerit, delegatum, vel Commissarium
 recusari: quippe eo casu Princeps censetur
 justam causam habuisse, quæ ipsum per-
 movit. l. 1. in fin. ff. *A quib. appell. non lic.*
 Glossa in d. l. *apertissimi.* Quod ad Judi-
 cem ordinarium attinet, idem de Jure Ca-
 nonico constitutum est, ita ut recusari pos-
 sit, etiam quoad effectum ipsum removen-
 di prorsus à cognitione. d. c. *suspicionis.* c. *si*
quis contra. de *Foro compet.*

An idem obtineat de Jure Civili? DD. in 60
 diversas partes abeunt; Plerique contem-
 dunt, hoc jure ordinarium recusari non
 posse, sed subortâ suspicione ei adjungen-
 dum Judicem alium: nempe Episcopum
 loci, vel aliàs virum bonum, & discretum
 per l. fin. C. de *jurisdic. Novel.* 86. c. 2.
auth. si verò C. de Judicis. Sed magis est
 ut affirmantibus subscribam: primo pro-
 pter l. 4. C. de *Jurisdic.* in qua dicitur,
 quod nemo post litem contestatam ordina-
 riæ sedis examen declinare possit, ergo à
 contrario potest ante litem contestatam.

Secundo propter l. 12. C. de *Judicis.*
 ubi quæ de recusatione dicuntur, ad omnes
 Judices referri possunt, imò ratione textus
 ad ordinarios magis, quam delegatos. *Ter-*
tio propter l. 16. C. *Eod.* in qua, cum Im-
 perator dicat sibi cordi esse, ut omnes lites

(in-

(indistinctè) sine suspitione procedant, cur non idem in iudicio ordinario ei cordi esse statuamus? *Quartò* propter *l. 9. ff. de liberali causa.* ubi Prætor potest recusari, qui est ordinarius libertatis Iudex, ergo & quisvis alius Iudex ordinarius. Neque advertantur iura opposita: quia in illis non necessitas, sed consilium proponitur, ut qui Iudicem non vult ut suspectum in totum recusare, ei adjungatur loci Episcopus, ne videlicet propter hujusmodi causas à patria propria recedere cogatur, ut loquitur *d. Novel. 86.* ergo si velit à propria patria recedere, & ipsum Principem appellare, omnino ipsum exinde Iudicem recusare posse consequitur. Et hanc electionem ei manifestè tribuit *Novel. 53. c. 3. V. sancimus.*

§. IV.

61 *Forma* recusationis stat in modo eam proponendi, ut verò ritè proponatur, tria concurrant, necessè est.

Primum est, ut proponatur ante litem contestationem, imò ante omnes receptiones dilatorias. *c. cum speciali b. t. l. apertissimi C. de Judiciis.* quia si opponatur nulla dilatoria exceptio, censetur Iudex probari, & approbari, ut super ea pronuntiet. & sic inducitur consensus in Iudicem, ut non possit postea reculari. *Gloss. & Interpp. in c. exceptionem de Except.* Planè si causæ suspitionum, vel de novo emerferint vel tunc demum innocuerint (quâ in re stabitur juramento ipsius recusantis) eo casu recusatio Iudicis in quacunque parte litem opponi poterit: quæ enim de novo emergunt, novo indigent auxilio *l. de atate §. ex causa. ff. de Venir. inspic. Gail. 1. ob. serv. 33. n. 11.*

62 *Secundum* requisitum est causa legitima recusandi, *c. 17. & 35. de Offic. deleg. c. 18. de Judic. l. 10. ff. de Jurisdic.* Quam

dicunt esse unicam, nimirum suspitionem; quæ tamen iterum ex multis, & variis causis confurgit: quæ causæ, cum Jure definitæ non sint, arbitrio Iudicis æstimandæ, an justæ, vel injustæ? nisi enim causa suspitionis sit probabilis, vel si sit frivola, non admittitur. In genere autem traditum est, omnem illam causam, ex qua testis repellitur, sufficere quoque ad recusandum Iudicem, *Gloss. in c. cum canon. V. cum fiat. de Offic. Deleg.*

Tertium est, ut causa suspitionis justa libello reculatorio inferatur, & probeatur. Ubi tamen DD. inter se committunt Jus Canonicum, & Civile: ita ut Jure Canonico causa suspitionis in specie sit exprimenda, & probanda, sive Iudex ordinarius sit, sive delegatus per *c. 41. & 61. b. t.* Jure verò Civili necessarium non sit in specie allegare, sed tantum in genere; multò minus eam probare, quia probationis vicem sustinet juramentum de calumnia. *Gloss. in l. apertissimi. V. recusare. C. de Judic.* Sed verius est, in hac parte nullum discrimen versari inter Jus Canonicum, & Civile, ac æquè de Jure Civili necessarium esse, causam suspitionis in libello exprimi, per textus in *l. 9. ff. de liberali causa l. 16. & l. ult. C. de Judic.*

§. V.

Finis recusationis est, ut Iudex ob suspitionem removeatur, ne aliàs sequatur absurdum, quòd in Judiciis detur acceptio personarum contra *c. 12. de R. l. in 6.*

§. VI.

Effectus est, quòd eò ipso, quòd justa sit suspitionis causa, reculati Iudicis jurisdictionis sit suspensa, ita ut nec de veritate causæ, nec, an legitima sit, cognoscere possit *c. 49. de Offic. Deleg.* ubi *Gloss. c. 2. b. t. in 6.* Nec obstat, quòd quicumque Iudex possit cognoscere, an sua sit jurisdictionis, & ita

an exceptio concludens jurisdictionis defectum, vera sit, vel non. *l. si quis ex aliena ff. de Judic. l. 2. ff. Si quis in jus vocatus non jert. c. 19. b. t.* Nam juxta distinctionem Bartoli in *l. quidam n. 7. ff. de Re jud.* vel exceptio respicit statum, seu personam Judicis; veluti si concludat eundem infamem, servum, vel alias minus idoneum ob defectum scientiæ, vel integritatis: & tunc Judex de ea cognoscere nequit, aut tantum concernit defectum jurisdictionis; veluti si dicatur, Judicem minorem esse, vel literas jurisdictionis fuisse subrepticias; quo casu Judex ipse de simili exceptione cognoscit. *d. l. si quis ex aliena c. 20. de Rescript.* Discriminis ratio in promptu est: quia primo casu persona Judicis directe sugillatur, unde merito à causæ cognitione submovetur. *d. c. suspitionis.* In secundo verò de Judice agitur, quæ talis est, nec ulla personæ injuria irrogatur, ideòque nihil impedit ipsius integritatem. Panorm. in *d. c. 20. de Rescript. num. 10.*

Pars III.

De Relationibus.

SUMMARIA.

66. Relatio quid sit? 67. A quo fiat?
68. Locum non habet in quæstionibus facti.
69. Relationis requisita. 70. Finis. 71. Effectus.

§. I.

66 *Definitur Relatio*, quod sit Judicis ad Principem facta consultatio de jure caute coram ipso disputatæ. Colligitur ex *l. eum quem ff. de Judic.*

§. II.

67 *Causa efficiens* relationis est Judex comperens, qui ob difficultatem, obscuritatem, aut contrarietatem juris de causa dubitat.

§. III.

Materia, seu *objectum* relationis est debium, aut quæstio juris, non facti: nam in quæstionibus facti prohibetur relatio: quia de iis in re præsentem melius constitui potest. *d. l. eum quem 79. ff. de Judic.*

§. IV.

Forma relationis desumitur à requisitis, 69 quæ tria

Primum est, ut relatio causam omnibus utrinque allegationibus instructam complectatur, ut ad plenam informationem nihil desit. *l. 1. l. 3. & ibi Gloss. C. de Relat.*

Secundum, ut utraque pars litigans in relationem ipsis editam consentiat. *l. 2. junctâ Gloss. V. probantur C. Eod.* Quare ipsis partibus prius exemplum relationis edendum est, ut eam vel approbent, vel si quid minus plenum, aut etiam falsum invenerint, id suppleant, vel redarguant. *d. l. 2. & 3. c. intimasti 68. de Appellationibus.*

Tertium est, ut relatio fiat ante sententiam definitivam. *d. l. 1. C. de Relat.* exceptis causis criminalibus, in quibus prius fertur sententia, & demum Princeps judicat, an eam sequi oporteat. *l. inter poenas 6. §. 1. ff. de interd. & releg.*

§. V.

Finis relationis est, ut ambiguitate juris 70 per superiorem declaratâ Judex rectè quæstionem definire, & sententiam juris congruam ferre queat. Colligitur ex *d. c. 68. h. t.*

§. VI.

Effectus relationis est, ut causâ vel etiam 71 consultatione pendente nihil debeat innovari, aut de causâ meritis inquire; aliàs irritum erit, sed est expectandum responsum, quod dicitur *remissio*, quæ scilicet causa ad comitentem, seu consultaneum re-

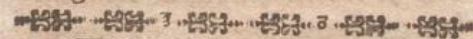
mittitur. *c. licet de Offic. Deleg.* Haunold. *rom. §. de l. & l. tr. 4. c. 7. n. 1258.* Caeterum usus relationum olim frequens fuerat, sed Justinianus deinde sustulit. *Novell. 125. c. 1.* & hodie quoque à foro Canonico pene recessit: quia ex praxi deprehensum, lites hac occasione sufflaminari.

TITULUS XXIX.

De Clericis Peregrinantibus.

Sicut, qui appellat ad S. Pontificem, eximit se à Jurisdictione Judicis à quo, ita & qui Romam peregrinationis ergo iter instituit, intelligitur ipsò factò ad S. Pontificem appellare, ideòque sicut pendente appellatione nihil est innovandum, ita nihil est immutandum circa res ejus, qui Romam profectus est. *c. un. h. t. & ibid.* P. Engl. cum aliis.

TITULUS XXX.

De confirmatione utili, vel inutili.

SUMMARIA.

1. Confirmationis homonymia. 2. Definitio. 3. Et divisio.
4. Confirmatio pertinet ad Superiorem.
5. Actus confirmandus debet esse validus.
6. Confirmationis forma. 7. Finis. 8. Et ejusdem effectus.

Solet Judex superior frequenter sententiam Judicis, à quo appellatum est, confirmare, tanquam legitimè pronuntiatam; atque ideo hic *Titulus* subnectitur.

§. I.

1. Confirmatio in jure multifariam sumitur. Modò pro approbatione, aut renovatione; ut in *c. 1. de Locato.* modò pro titulo beneficii, quo electus confirmatur; ut in

c. 3. de Elect. modò pro Sacramento Confirmationis; ut in *c. quanto de Consuet.* Propriè verò, & strictè accipitur, prout importat actum Superioris per viam legis, si ve per aliam dispositionem corroborantis ea, quæ ab inferioribus geruntur, si ve in, si ve extra judicium. In quo sensu.

§. II.

Definitur confirmatio, quòd sit juris priùs quæsitì corroboratio per legitimum Superiorem facta. Colligitur ex *c. inter dilectos §. ceterum de Fide Instrum.*

§. III.

Dividitur confirmatio in utilem, & inutilem. Utilis dicitur illa, quæ valet & jus tribuit illi, cujus negotium est confirmatum. *c. penult. h. t.* Inutilis verò est illa, quæ non valet, sed continet aliquod vitium, puta subreptionis, vel obreptionis, cujus exemplum exstat in *c. ult. Ut lite pendente.*

§. IV.

Causa efficiens confirmationis est superior confirmans: ex sua quippe natura petit confirmatio, ut à Superiore fiat: neque ab inferiore fieri potest. *c. inferior dist. 21. c. inferior. de Majorit. & obed.* neque ab æquali, cum par in parem non habeat imperium. *l. 4. ff. de Recept. qui arbitr.* Non obstat *c. studuisti. de Offic. delegati.* ubi Legatus confirmat sententiam delegati, qui tamen major est Legato per *c. sanè Eod.* Et *c. 1. de Treuga & pace.* ubi Episcopus confirmat sententiã alterius Episcopi: nam utrumque *cap.* accipiendum est confirmatione improprie dicta, id est, pro approbatione.

§. V.

Materia, seu objectum confirmationis est actus validus, ex quo jus quæsitum jam est. *d. c. inter de Fide Instrum. c. illa Ne sede vac.* actus invalidi non datur confirmatio. *c. 2. & 14. de Elect. c. cum super de Causa possess. & propr. c. cum dilecta h. t. &* arg.